

Eesti Vabariigi Põhiseaduse Assamblee
redaktsioonitoimkonna koosoleku
p r o t o k o l l

Koosolek toimus Toompeal 11.01.92
Kell 10.00 - 20.45

Koosolekust võtsid osa: H.Runnel, Ü.Aaskivi,
L.Hänni, P.Kask, V.Rumessen, K.Jürgenson,
K.Kama, J.Rätsep, J.-K.Talve, A.Laido,
J.Adams, I.Hallaste

Eksperdid: J.Raidla, M.Rask, R.Lang, J.Päld,
E.Truuväli, Schneider, E.Markvart.

Truuväli: Presidendil liiga suur võim.
§ 70 lg. 2
§ 71 p. 18
§ 97 lg. 2

Rask: Kas õiguskantsleri ja kohtu ptk.-s on läplik poliitiline otsus tehtud.

Rätsep: Läbirääkimisi võib pidada, läplikku poliitilist otsust pole tehtud.

Runnel: Rahva esinduse soov tuleks kodifikatsiooni toimkonnal juriidilisse vormi valada.

Kask: Kas on võimalik parlamentaarsüsteemis rahva poolt valitud riigipea?

Raidla: On, kui vaja selgelt ja ammendavalt määrata volitused.

Hallaste: Võiks minna teksti juurde. Lõpetada üldarutelu.

Runnel: Riigipea probleem tuleb lahendada.

Kama: Teen ettepaneku jätta see probleem hilisemaks, kõige lõpu.

Hänni: Rahvas on selgelt otsevalimiste poolt, näitavad kirjad ja rahvaküsitlused.

Lang: Riigipea kompetents vaja väga täpselt määrata.

Raidla: Peame laskma teha Assambleel otsustuse, kes valib riigipea arvestades rahva arvamust.

Schneider: Kas kohus vaatab läbi ka normatiivsed asju või konkreetseid asju?

Milline on erinevus Riigikohtu ja õiguskantsleri järelvalve osas? Seadusandlik organ on ülekuhjatud haldusküsimustega. Räägime aga võimudelahusesest.

Kas põhiseadus võimaldab diktatuuri kehtestamist? Millisel teel see saavutatakse. Kui põhiseaduse rikkumisega, siis on põhiseadus hea. Kui evolutsiooni teel, siis on põhiseadus halb.

Kask: Juristidel tuleks selgitada parlamentaar-presidenti iseloomu.

Schneider: Presidendil peaks olema haldusfunktsioon pluss riigivõimude seostaja roll.

Raidla: Praegune eelnõu tekst on rohkem presidentaalne kui oli "Raidla" projekt.

Hallaste: Teen ettepaneku minna konkreetse teksti kallale.

Rõld: Kui ei ole teada, milleni tahame jõuda, võime teksti veel halvemaks teha.

Kama: Ühist kandepinda on küllalt, et minna konkreetsemalt edasi?

Raidla: Saksamaa justiitsministri ja teisi ekspertide poolt antud arvamusi tuleks arvestada, tuleks töösse võtta. Suulised formuleeringud ei ole lõplikud, see on vaja keelde valada.

PREAMBULA:

- Truuväli: 1) 5 rida: "seadus" asendada "õigusega"
- 2) Viimane lõik: "põhiseaduse" asemele "katuefekt" mehhaanilise järjepidevuse.
- 3) "MIS" ei ole hea sõna. Tuleb leida parem sõna.

Kama: Viimase lõiguga ei ole red. toimkond ise rahul. Pole suutnud paremini sõnastada.

Rumessen: Asendada "rahvas" "kodanikkonnaga"

Raidla: Siis tuleb ümber teha kogu põhiseaduse kodanikest lähtudes.

Hänni: Selline "preambula" on läbinud kõiki eelnevaid põhiseaduseid.

Schneider: Õigusriik - valitseb õigus kõigi jaoks. Seadusriik - seadusandlikul kogul võim, mis ulatub kõikjale. Kas soovime õigusriiki või seadusriiki? Loodan, et õigusriiki.

Hallaste: Jätaks välja 38 põhiseaduse.

Runnel: Praeguse olemise alus on rahvale ja Assambleele 38.a. põhiseadus.

1 variant: võttis Eesti rahvas õigusliku järjepidevuse alusel
 2 variant 20, 33, 38 kõik põhiseadused üles loetleda. "jõusse astunud" asemel - "jõustunud".

Üldsätted

§1. "Sõltumatu demokraatlik" - lisada. Aksepteeritakse.

§2. T.Käbini variant - aksepteeritakse.

Lang: Mul on Välispoliitika instituudi arvamus - "Tartu rahulepingu" asjus.
 Seda ei tohiks põhiseaduses olla.

Truuväli: §2 peaks panema generaalnormi lg. 3 Eesti riigipiir määratakse kindlaks rahvusvaheliste lepingutega.

§3. I teematoimkonnad on aksepteerinud T.Käbini varianti - juristid nõus.

Rask: Printsipiina ei ole see vale. "Keegi ei tohi vabandada ennast seaduse mittetundmisega", kuid põhiseadusesse ei paneks. Protsessi seaduse asi.

§4.

Päld: selle lõike koht on II peatükis.

Runnel: Meil on tegemist kompositsiooniga põhiseaduse näol?
 Igal asjal on oma koht.

§4 on I ptk. mastaabiga küsimus.
 Eesti rahvusliku enesemääramise õnnestamine, selliste normide äraviimine I ptk.-st.

Hallaste: §4 → §36 ja §37 vahele.

Päld: §4 lg. 1 hilisema seadusliku toiminguga. See on defektne. Aga leidlapsed! Eesti kodakondsuse omandamise kaotamise ja taastamise tingimused. Kodakondsuse seadus. ja uuna säetab.
 § teksti on võimalik käigult välja mõelda.

Päld: §4 lg. 2 "järglased" välja, "taastada" välja.
 lg. 4 Kellelki ei saa veendumuste eest võtta Eesti kodakondsust.

§5.

Päld: 1. Kuidas me rahvust tuvastame?
 2. See on täiesti absoluutne norm, ja riik ei saa ennast kaitsta. Igale eesti rahvusest isikule ei julge anda sellist õigust.

Rumessen: II toimkonna seisukoht on olnud, et §4. 5 koht on II ptk.-s.

Jürgenson: §45 võib panna konkreetseid §-d, mis võivad olla kohtu otsuse aluseks.

Truuväli: Kindlaid ptk. ja § võib 15. ptk. juurde kirjutada.

§7,8 - jäävad samaks.

Adams:

§6 on absurdne.

Runnel: Me peame kaitsema ressursse. Ka inimesi, vaimseid ressursse.

Markvart: See kahjustab teiste omanike huve.

Rumessen: Kui juristid on võimelised sätestama uue § sama mõttega, on "rohelistel" tänulikud. Kui ei, tuleb välja jätta ja vastu võtta roheliste kriitika.

§6 T.Käbini sõnastus

Üldsätetes on vaja sätestada võimude tasakaalu.

Uus §. Peale § 3 . Eesti Vabariigis on Riigikogu, Vabariigi riigivanem, Valitsus ja kohtute tegevus korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel.

III ptk.

§46.

Raidla: § tuleks sõnastada:

"Kõrgeima riigivõimu kandja Eestis on rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu".

Runnel: Semantiline ebatäpsus jääb sisse.

Jürgenson: Hääleõiguslike kodanike kaudu käib ikka teostamine.

Raidla: Mõistete korrelatsioon §46 - §47.

Adams: Võiks §46 - 47 kokku viia.

Raidla: Vormitehniliselt raske. Mõistete mahud erinevad.

Talve: Jätta ära "kõrgeim" - saame mahud samaks.

Truuväli: See ei lähe. Rahvas on siin juba organi tähenduses.

Hallaste: "Kuulub" rahvale , teostamise asemel.

Runnel: "kannab Eestis rahvas"

Kask: kannab rahvas, kes teostab seda hääleõiguslike kodanike kaudu.

Markvart: Rahvas teostab kõrgeimat riigivõimu hääleõiguslike kodanike kaudu:

Ühitada §46-47 ja sõnastada järgmiselt: Kõrgeimat riigivõimu Eestis teostab rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu:

- 1) Riigikogu valimisega;
- 2) rahvahääletusega.

Alternatiiv: lisada §46 p. 2 riigivanema valimisega.

§48 samaks

§49

Lang: lisaks "kaitseväge teenijad", ära võtta jõuame alati kui ühiskonna areng sinnani jõuab.

Rask: Praeguses situatsioonis vastab §49 meie aja nõuetele.

§50. Selle koht on ptk. "Seadusandlus" - aktsepteeritud

IV peatükk Riigikogu

§51.

Lang: lg 2 üle viia §56 järele.

Pöld: sõna "kohalik" on puudu

§52

Lang: Riigikogul on 101 liiget või Riigikogusse valitakse vabadel valimistel 101 liiget.

lg. 2

Truuväli: sõnastus kohmakas.

Riigikogusse valitakse vabadel valimistel proportsionaalsuse põhimõtte alusel 101 liiget.

lg. 3

Truuväli:

§55 viia §52 lg. 2-ks. Kas seaduse täpne nimetus või ei? Kas on olemas konstitutsioonilised seadused? Viia küsimus alternatiivina Assamblee ette. - Ei.

Raidla: Meil tuleb 4-5 seadust nimepidi nimetada. Need on nn. konstitutsioonilised aktid.

Uus norm vormistada juristidele. Seadusandluse ptk.-i konstitutsiooniliste normide kohta.

§53

Lang: 10 päeva on 2 parlamenti. Peale valimistulemuste väljakuulutamist võib vana parlament teha ebasoovitavaid otsuseid.

Uus sõnastus:

Ig.1 R.K. liikmete volitused algavad R.K. valimistulemuste väljakuulutamiseega. Samal ajal lõpevad Riigikogu eelmise koosseisu liikmete volitused.

Ig.2. Riigikogu liige annab enne oma kohustuste täitmisele asumist ametivande.

§54

Lang: Jätta välja, kuna on valimisseaduse probleem.

Pöld: §119 tekib §54 vastuolu. Seda käsitleda §54 läheb §52 3. ja 4. lõikes.

Riigikogu valimised kuulutatakse välja vähemalt 90 päeva enne valimistepäeva.

Lang: §56 - §58 ette.

§58 ..., mis ta on teinud Riigikogu istungitel ja organites. Paragrahvide järjekorras ei ole jõutud seisukohale.

Ei või olla üheski teises nimetatud või valitava ametikohal.

Kask: Lähiaeg tuleb spetsialistide valitsus, mitte poliitikute valitsus.

Lang: Kas on võimalik ka Riigikogu *liikme* volituste peatamine?

Hallaste: Jah on.

Kask: Jätta asendussaadiku probleem lahtiseks põhiseaduses.

Lang: Saadiku volituste lõppemise alused peavad olema põhiseaduses kindlalt kirjas.

1. Mis ametites ei või Riigikogu liige olla?

2. Mis juhtudel lõpevad liikmete volitused ennetähtaegselt?

Hänni: 1. läheb valitsusse ja tuleb asendusliige kui valitsus kukub, kaotab koha parlamendis.

2. Läheb valitsusse ja kui valitsus kukub, läheb

asendusliig~~e~~ erru.

3. On üheaegselt nii valitsuse kui parlamendi liige.

- Kama:
1. Peatamine - ministrid, peaministrid
  2. Lõppemine - õiguskantsler, riigikontrolör
  3. Ühildatavad ametid.

Palume ekspertidel vormistada 3 eeltoodud probleemi.
§ 57. asendada p. 7.8 "kinnitab" → nimetab.

Lang: Valitsuse moodustamise kord kummaline.

Truuväli: p. 5 annab volitused valitsuse moodustamiseks.

Lg. 1 2.lause

Truuväli: teeb avalduse kujundatava valitsuse koosseisu ja programmi kohta, mille järel Riigikogu otsustab läbirääkimisi avamata peaministri ametissekinnitamise.

- p.3
- a) valib riigivanema -Riigikogu
  - b) kuulutab välja riigivanema valijameeste valimised - valijamehed,
  - c) kuulutab välja riigivanema valimised.

p.1. Otsus on korraldava iseloomuga.

Ei tohi luua uusi norme.

p.4. mis seda nõuavad lisada 3 sõna.

p. 5. annab vabariigi presidendi poolt esitatud peaministri kandidaadile volitused valitsuse moodustamiseks;

p.7. kaitseväge juhataja - "ülem" - maha.

Kask: p. 8. Riigivanem nimetab kohtunikud ametisse. Riigikohtu esimees - võib valida parlament. Kohtunik ei ole poliitik, ta on riigivõimu stabiilsuse kandja. Kui soovime kolmandat võimu, ei saa kohtunikku saata Riigikogu ette.

Pöld: Riigivanem riskib oma autoriteediga. Riigikogu ei riski suurt millegagi.

Kask: Esimene komplekt kohtunikke Riigikogu poolt paika, järgmised riigivanema poolt ametisse.

Kirjutada see 16. peatükki.

Koosoleku juhataja

I. Hallaste

Protokollija

H. Sibul